
Hof van Cassatie - Arrest van 6 september 2016 (België)

Publicatie datum : **06-09-2016**

Sectie : **Rechtspraak**

Taal : **Nederlands**

Bron : **Justel 20160906-1**

Grootte : **5 pagina's**

Rolnummer : **P.15.0614.N**

Samenvatting

Noch artikel 9.2 EVRM, zoals uitgelegd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, noch artikel 18.3 IVBPR, noch artikel 19 Grondwet, houden een verbod in om de vrijheid van erediens te beperken door gedragingen die verband houden met het belijden van die erediens, te onderwerpen aan de toepassing van strafbepalingen, in zoverre de beperkende maatregelen evenredig zijn met het nagestreefde doel zoals in die artikelen bepaald.

Arrest

Nr. P.15.0614.N

1. L A X B,,

beklaagde,

2. ANTROPOLOGIE STUDYCENTER OF AMAZON FOREST vzw, met zetel te 8490 Jabbeke,
Gistelsteenweg 243,

beklaagde,

eisers,

met als raadsman mr. Joachim Meese, advocaat bij de balie te Gent.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

De cassatieberoepen zijn gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Gent, correctionele kamer, van 31 maart 2015.

De eisers voeren in een memorie die aan dit arrest is gehecht, een middel aan.

De eisers doen afstand van hun cassatieberoepen in zoverre die gericht zijn tegen de beslissingen die hen vrijspreken voor de hen ten laste gelegde verzwarende omstandigheden.

Raadsheer Erwin Francis heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal Marc Timperman heeft geconcludeerd.

II. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

Middel

Derde onderdeel

1. Het onderdeel voert schending aan van artikel 9.2 EVRM, artikel 18.3 IVBPR, artikel 19 Grondwet, de artikelen 1, 2bis, § 1, § 4, b en § 5, 4, § 1, § 4 en § 6, 5 en 6 Drugswet en de artikelen 1, 2, § 1, a, 25, 26, § 1, 31, § 1, 40bis en 45, § 1 en § 2, 3°, van het koninklijk besluit van 22 januari 1998 houdende regeling van sommige psychotrope stoffen en betreffende risicobeperking en therapeutisch advies: in de lezing dat het arrest oordeelt dat de bestraffing van de eisers wegens de hen ten laste gelegde feiten zich opdringt in zoverre het proportionaliteitsbeginsel wordt gerespecteerd, ook als op die manier de vrijheid van eredienst in het gedrang komt, meer bepaald in zoverre het van oordeel is dat de verbodsbepalingen van de Belgische drugswetgeving in casu een beperking betreffen die, gelet op de openbare volksgezondheid, niet als onevenredig kan worden beschouwd in relatie met het recht van de eisers om hun godsdienst individueel en collectief te belijden, schendt het artikel 9.2 EVRM en artikel 18.3 IVBPR; er mag slechts tot dergelijke evenredigheid worden besloten wanneer er sprake is van een ernstige aantasting van de volksgezondheid doordat zowel de aard van het medisch fenomeen als de mogelijke uitgestrektheid van de verspreiding ervan met zich mee brengen dat dit ernstige ongemakken of lasten veroorzaakt of kan veroorzaken in het maatschappelijk verkeer of voor de samenleving; het arrest stelt niet vast, noch kunnen de erin vermelde elementen toelaten te besluiten dat het gebruik van de ayahuasca-tee in een gecontroleerde setting een dergelijk gevaar oplevert; het hof van beroep miskent de proportionaliteit die vereist is om het recht op uitoefening van de godsdienstvrijheid te ontzeggen, bij gebrek aan wettige vaststelling dat de openbare volksgezondheid in het gedrang is.

2. Artikel 9.2 EVRM bepaalt: "De vrijheid van godsdienst of overtuiging te belijden kan aan geen andere beperkingen zijn onderworpen dan die welke bij de wet zijn voorzien, en die in een democratische samenleving nodig zijn voor de openbare orde, gezondheid of zedelijkheid of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen." Artikel 18.3 IVBPR heeft eenzelfde draagwijdte.

Artikel 19 Grondwet bepaalt: "De vrijheid van eredienst, de vrije openbare uitoefening ervan, alsmede de vrijheid om op elk gebied zijn mening te uiten, zijn gewaarborgd, behoudens bestraffing van de misdrijven die ter gelegenheid van het gebruikmaken van die vrijheden worden gepleegd."

3. Noch artikel 9.2 EVRM, zoals uitgelegd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, noch artikel 18.3 IVBPR houden een verbod in om de vrijheid van eredienst te beperken door gedragingen die verband houden met het belijden van die eredienst, te onderwerpen aan de toepassing van strafbepalingen, in zoverre de beperkende maatregelen evenredig zijn met het nagestreefde doel zoals in die artikelen bepaald. Artikel 19 Grondwet houdt evenmin een dergelijk verbod in.

4. Het arrest oordeelt:

- "Ayahuasca bevat aldus DMT wat een verboden stof is die is opgenomen in de Lijst I van het verdrag, opgemaakt te Wenen op 21 februari 1971 betreffende Psychotrope stoffen, goedgekeurd bij Wet van 25 juni 1992 (BS 21 maart 1996). Het Verdrag voorziet bovendien in de meest strenge voorwaarden ten aanzien van de verdragsluitende partijen met betrekking tot onder meer het verbod tot het gebruik, het bezit en de invoer van de stoffen vermeld op Lijst I (zie o.m. de artikelen 7, 11 en 12);

- Uit het tweejaarlijks verslag van het Informatie- en Adviescentrum inzake Schadelijke Sektarische organisaties (I.A.C.S.S.O.) 2009-2010 [...] blijken negatieve gevolgen waaronder de stijging van de bloeddruk, van het hartritme, van het ademhalingsritme en de lichaamstemperatuur, mydriasis (grotere dilatatie van de pupil), stijging van de hormoonspiegel van cortisol,... Er is ook sprake van somatisch-dysforische gevolgen, over het algemeen wijzigingen van de lichamelijke gewaarwordingen en braakneigingen, diarree."

- "Het deskundigenverslag van Prof. Dr. F. De Wolf [...] vermeldt dat het gedrag onder invloed van een hallucinogeen onvoorspelbaar kan zijn. Naast de vrij milde ongewilde effecten zoals misselijkheid en braken moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat ernstiger symptomen van (acute) toxiciteit optreden: stijging van bloeddruk

en lichaamstemperatuur, versnelde hartslag en ademhaling, gevoelsstoornissen in de ledematen en onzekere gang."

- "Er bestaat een gevaarlijke wisselwerking tussen het gecombineerd gebruik van ayahuasca met andere psychotrope stoffen, daaronder begrepen alcohol en geneesmiddelen, in het bijzonder antidepressiva, hetgeen kan leiden tot een serotonergisch syndroom met ernstige gevolgen, gebeurlijk de dood."

- "De eerste rechter heeft terecht verwezen naar het advies van de Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België waarbij wordt verwezen naar de potentiële en (reële volgens sommige in de vakliteratuur beschreven gevallen) toxiciteit van bereidingen op basis van ayahuasca."

- "Het gegeven dat elke deelnemer aan het ritueel voorafgaandelijk wordt gescreend middels een intakegesprek waarbij vragenlijsten worden overlopen betreffende de gezondheidstoestand van de individuele deelnemer biedt geen voldoende waarborg. Deze inlichtingen worden niet door artsen geverifieerd zodat er geen enkele controle wordt uitgeoefend of deze gegevens al dan niet overeenstemmen met de werkelijkheid. De personen die instaan voor de intake zijn allerminst (medisch) opgeleid om dergelijke problemen te onderkennen. De intakegesprekken gingen soms door in een koffiebar. Dat er telefoonnummers van artsen beschikbaar zijn, zal daar geen oplossing aan bieden. Dit intakegesprek verhindert tevens geenszins dat mensen enkel zouden deelnemen voor de 'kick'."

- "De aard van visioenen kan extreme angst veroorzaken waaraan gebruikers zich niet verwachten. Dit houdt risico's in. Dat dit zich in de realiteit ook voordoet, wordt bevestigd door de verklaringen van de leden van de [tweede eiseres]."

- "Prof. Dr. F.A. De Wolf stelt dat evenals de beoogde effecten van ayahuasca ook de toxische effecten afhankelijk zijn van de gebruikte dosis. Bij preparaten van natuurlijke herkomst zoals ayahuasca is de dosis altijd een moeilijk definieerbaar punt. De concentratie van de werkzame stoffen kan variëren door bv. bodemsamenstelling, seizoenen en bereidingswijze. Zonder chemische analyse is nooit uitsluitsel te geven over de aard en hoeveelheid werkzame stoffen in een preparaat."

- "Gelet op hetgeen voorafgaat staat het onomstotelijk vast dat, ook al wordt deze ayahuasca drank gebruikt in een gestructureerde rituele context, er nog voldoende risico's voorhanden blijven voor de volksgezondheid."

- "Bovendien wordt er onvoldoende controle uitgeoefend op de invoer en de opslag van de ayahuasca. [...] Dit toont des te meer aan dat [de eerste eiser] zich onvoldoende bewust is van de gezondheidsrisico's bij misbruik van dit product of wat het risico op toegankelijkheid ervan voor derden betreft."

- "De verdediging stelt dat de consumptie van ayahuasca thee behoort tot het es-sentiële heilige sacrament van de erediensten van de Santo Daime Kerk zonder welke consumptie de godsdienst niet daadwerkelijk zou kunnen beleden worden. [K.P.], secretaris van de [tweede eiseres] verklaarde daaromtrent: 'In het ritueel zitten er regeltjes om je te helpen concentreren, om sterker te staan, de thee is daarbij een hulpmiddel zodat alles sneller gaat. Je kan hetzelfde bereiken met meditatie bvb, maar dan zou je bijvoorbeeld 10 jaar nodig hebben om hetzelfde te bereiken wat je met Santo Daime in een jaar kan behalen'.

- Het hof [van beroep] is dan ook van oordeel dat de verbodsbepalingen van de Belgische Drugwetgeving een beperking betreffen die in een democratische samenleving noodzakelijk en legitiem is in het belang van de bescherming van de volksgezondheid, in overeenstemming met artikel 9 EVRM. Deze beperking kan in relatie met het recht van de beklaagden om hun godsdienst te belijden, niet als onevenredig worden beschouwd."

Met deze redenen oordeelt het arrest dat ayahuasca een gevaar oplevert voor de gezondheid van de verbruikers en een ruimere verspreiding kan hebben dan enkel de beleving van een godsdienstig ritueel. Het oordeelt ook, zonder op dat punt te worden bekritiseerd, dat dit product niet noodzakelijk is voor de godsdienstbeleving, maar enkel een hulpmiddel daartoe. Het leidt hieruit af dat de verbodsbepalingen van de Belgische drugwetgeving noodzakelijk zijn voor de bescherming van de volksgezondheid en proportioneel aan het beoogde doel zodat ze in overeenstemming zijn met artikel 9 EVRM. Aldus verantwoordt het de beslissing naar recht.

Het onderdeel kan niet worden aangenomen.

Eerste en tweede onderdeel

5. De onderdelen voeren schending aan van artikel 9.1 en 9.2 EVRM, artikel 18.1 en 18.2 IVBPR, artikel 19 Grondwet, de artikelen 1, 2bis, § 1, § 4, b en § 5, 4, § 1, § 4 en § 6, 5 en 6 Drugswet en de artikelen 1, 2, § 1, a, 25, 26, § 1, 31, § 1, 40bis en 45, § 1 en § 2, 3°, van het koninklijk besluit van 22 januari 1998 houdende regeling van sommige psychotrope stoffen en betreffende risicobeperking en therapeutisch advies: in de lezing dat het arrest oordeelt, hetzij dat de bestraffing van de feiten zich altijd opdringt, ook als op die manier de vrijheid van eredienst in het gedrang komt (eerste onderdeel), hetzij dat de strafbepalingen op grond

waarvan de eiser wordt veroordeeld zo moeten worden gelezen dat de bestraffing van de feiten zich ook opdringt, ook als op die manier de vrijheid van eredienst in het gedrang komt, zonder dat er sprake is van een ernstige aantasting van de volksgezondheid doordat zowel de aard van het medisch fenomeen als de mogelijke uitgestrektheid van de verspreiding ervan met zich meebrengen dat dit ernstige ongemakken of lasten veroorzaakt of kan veroorzaken voor de samenleving (tweede onderdeel), schendt het arrest artikel 9.1 en 9.2 EVRM, artikel 18.1 en 18.2 IVBPR en artikel 19 Grondwet.

In die lezingen van het arrest vragen de onderdelen de volgende prejudiciële vraag te stellen aan het Grondwettelijk Hof:

"Schenden de strafbepalingen op grond waarvan eisers strafrechtelijk worden veroordeeld (te weten de artikelen 1, 2bis (§§ 1, 4b en 5), 4 (§§ 1, 4 en 6), 5 en 6 van de wet van 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van de giftstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, psychotrope stoffen, ontsmettingsmiddelen en antiseptica en van de stoffen die kunnen gebruikt worden voor de illegale vervaardiging van verdovende middelen en psychotrope stoffen, in samenlezing met de artikelen 1, 2 (§ 1, a), 25, 26, § 1, 31, § 1, 40bis en 45 (§§ 1 en 2, 3°) van het Koninklijk besluit van 22 januari 1998 houdende regeling van sommige psychotrope stoffen en betreffende risicobeperking en therapeutisch advies), indien ze zo moeten worden begrepen dat, zelfs als op die manier de grondwettelijk en verdragsrechtelijk gewaarborgde vrijheid van eredienst in het gedrang komt, de bestraffing van de hieronder vallende feiten zich steeds opdringt of minstens ook opdringt zonder dat er sprake is van, in dezen, een ernstige aantasting van de volksgezondheid doordat zowel de aard van het medisch fenomeen (ziekte, aandoening of gedraging) als de mogelijke uitgestrektheid van de verspreiding ervan met zich meebrengen dat dit ernstige ongemakken of lasten veroorzaakt of kan veroorzaken voor de samenleving, artikel 19 van de gecoördineerde Grondwet in samenlezing met de artikelen 9.1. en 9.2. van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, goedgekeurd te Rome op 4 november 1950 en bekrachtigd bij wet van 13 mei 1955 en 18.1. en 18.3. van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, gesloten op 19 december 1966?"

6. Met de redenen vermeld in het antwoord op het derde onderdeel beslist het arrest dat de veroordeling van de eisers wegens inbreuken op de drugwetgeving in casu geen onevenredige beperking uitmaakt van hun vrijheid van eredienst, gelet op het ernstige gevaar voor de volksgezondheid dat het verbruik van ayahuasca met zich meebrengt. Aldus oordeelt het arrest niet zoals vermeld in het eerste en het tweede onderdeel.

De onderdelen missen feitelijke grondslag.

7. De prejudiciële vraag die berust op onjuiste lezingen van het arrest, wordt niet gesteld.

Ambtshalve onderzoek van de beslissingen op de strafvordering

8. De substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen zijn in acht genomen en de beslissingen zijn overeenkomstig de wet geweest.

Dictum

Het Hof,

Verleent akte van de afstand.

Verwerpt de cassatieberoepen voor het overige.

Veroordeelt de eisers tot de kosten van hun cassatieberoep.

Bepaalt de kosten op 113,91 euro.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, tweede kamer, samen-gesteld uit voorzitter Paul Maffei, als voorzitter, de raadsheren Filip Van Volsem, Alain Bloch, Peter Hoet en Erwin Francis, en op de openbare rechtszitting van 6 september 2016 uitgesproken door voorzitter Paul Maffei, in aanwezigheid van advocaat-generaal Marc Timperman, met bijstand van griffier Frank Adriaensen.

F. Adriaensen E. Francis P. Hoet

A. Bloch F. Van Volsem P. Maffei